

WOLONTARIAT WYSOKICH LOTÓW

Dokarmianie ptaków

Rafał Bobrek

Warszawa, 22 lutego 2019 r.

Projekt współfinansowany ze środków
Programu Funduszu Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014–2020

Dokarmianie ptaków

- jedna z najszerzej rozpowszechnionych form interakcji ludzi z dziką przyrodą w tzw. zachodnim świecie;
- ograniczone do zimy lub (coraz częściej) całoroczne;

Korzyści społeczne

- kontakt z dzikimi zwierzętami;
- zainteresowanie losem i potrzebami ptaków;
- kształtowanie proekologicznych postaw.

Korzyści ekologiczne

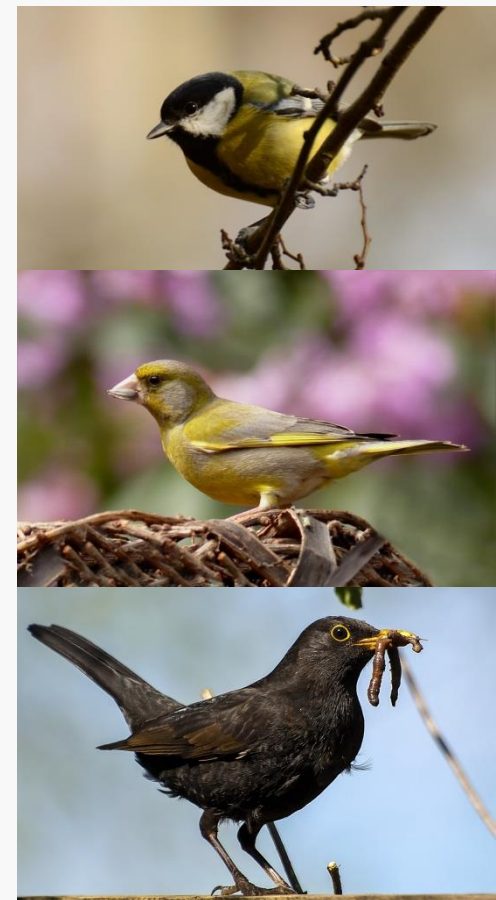
- dostępność pokarmu wpływa na ekologię osobnika:

- ✓ występowanie;
- ✓ behawior i budżet czasowy;
- ✓ zdrowie i kondycja;
- ✓ przeżywalność;
- ✓ efekty rozrodu (terminy lęgów, liczba lęgów/piskląt)

- czy dokarmianie oddziałuje długoterminowo i na poziomie populacyjnym?

nie jest to pewne, ale powoli gromadzą się dowody potwierdzające.

Jak dokarmiać?

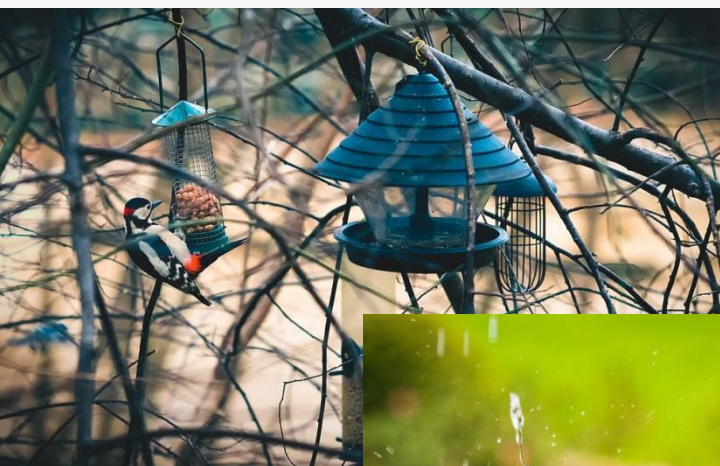
- rozpoczynać po nastaniu ciężkich warunków → do wiosny;
- odpowiednia, świeża i dobrej jakości karma, nie resztki ze stołu;
- dokarmianie na bieżąco lub kontrolowanie jakości karmy;
- nie pozwalać na psucie się karmy (tłuszcze w dodatniej temp.!);
- rozdrabniać/kroić karmę;

Jak dokarmiać?

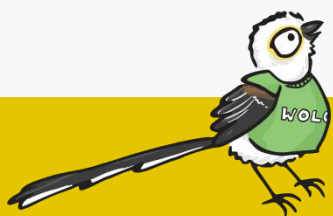
- używać karmników, najlepiej z wyciąganą podłogą;
- na ziemi – ptaki wodne – ale na bieżąco!
- karmnik niedostępny dla drapieżników i odsłonięty;
- regularnie (codziennie) myć karmnik, raz na tydzień – dezynfekcja;
- pamiętać o wodzie do picia/kąpieli (także zimą, gdy temp. $>0^{\circ}\text{C}$).

Wady i wątpliwości

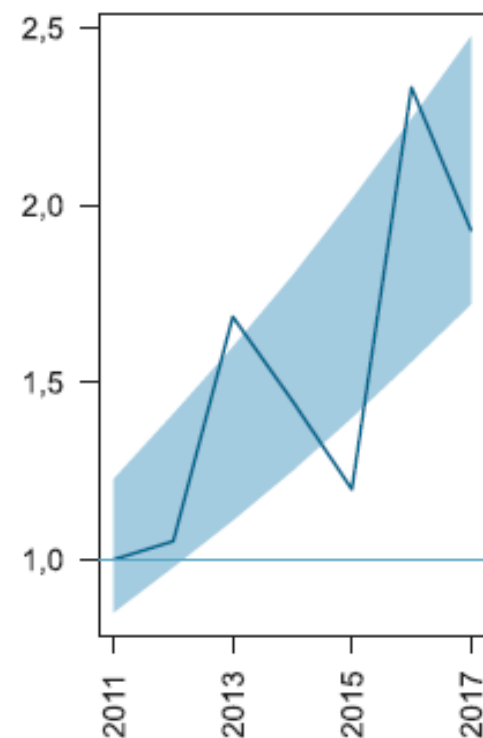
- transfer patogenów i pasożytów;
- narażenie na drapieżnictwo;
- nieodpowiedni pokarm, szczególnie dla piskląt;
- zanieczyszczanie i eutrofizacja siedlisk (zbiorniki wodne);

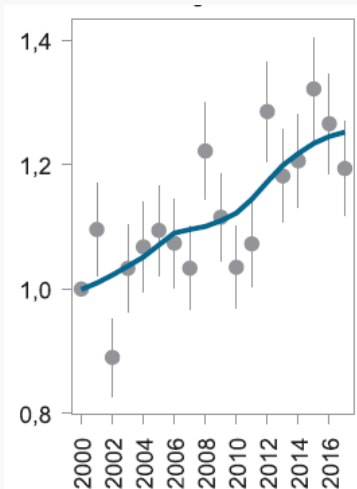
Wady i wątpliwości

- indukowanie zmian ekologii gatunków – zwyczajnie migracyjne i zimowiskowe;
- uzależnienie od kapryśnej pomocy ludzi;
- modyfikacja zachowań i działania naturalnej selekcji;
- hodowla ptaków?
- korzysta wąska grupa gatunków, wszędobylskich oportunistów, którzy i tak radzą sobie dobrze.

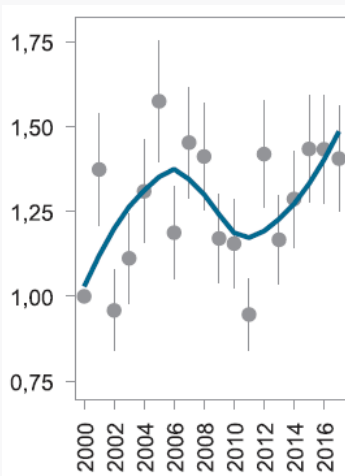

Trendy populacyjne w PL

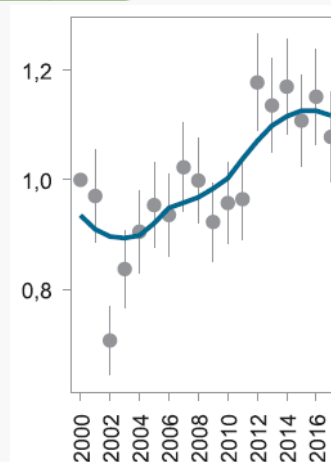
bogatka

umiarkowany wzrost

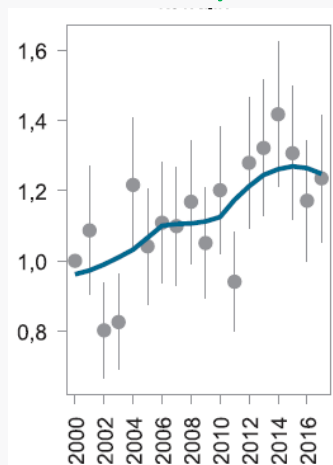
modraszka

umiarkowany wzrost

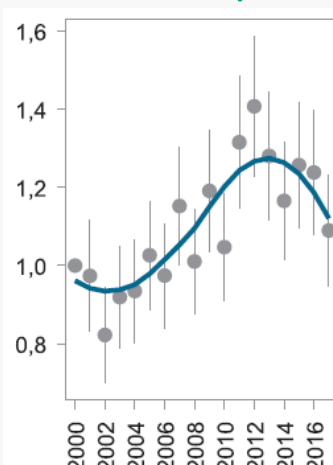
dzięcioł duży

umiarkowany wzrost

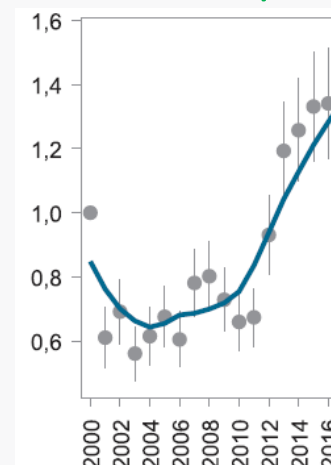
kowalik

umiarkowany wzrost

dzwonec

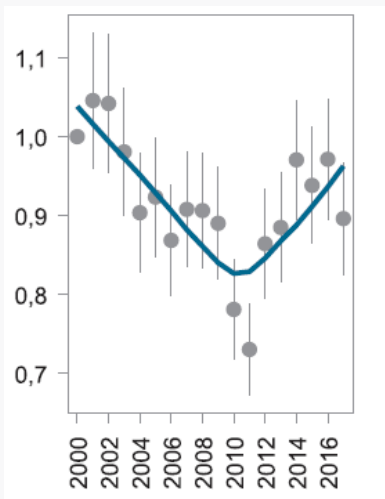
umiarkowany wzrost

mazurek

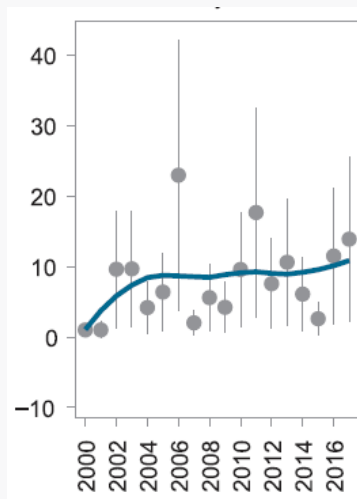
umiarkowany wzrost

Trendy populacyjne w PL

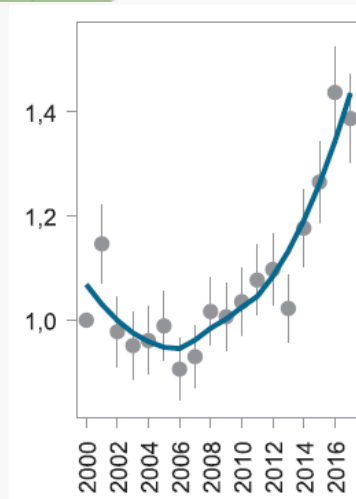
wróbel

umiarkowany spadek

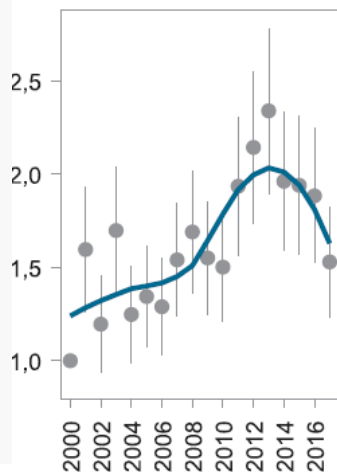
czyż

umiarkowany wzrost

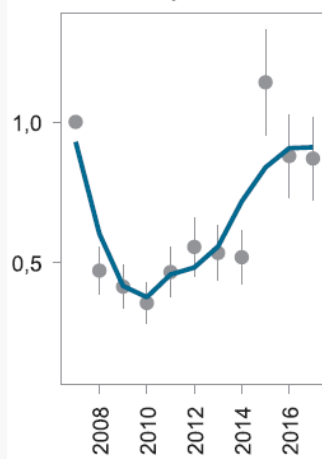
kos

umiarkowany wzrost

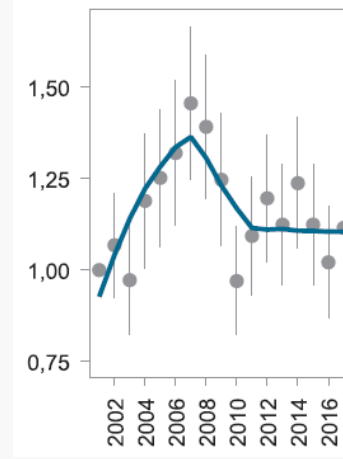
krzyżówka

umiarkowany wzrost

łyska

umiarkowany wzrost

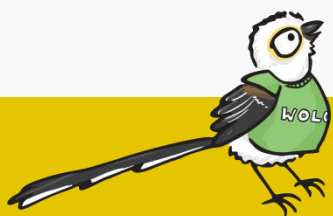

łabędź niemy
stabilny

Najsilniej spadkowe trendy

- biegus zmienny (ssp. *schinzii*)
- kraska
- mewa siwa
- przepiórka
- czajka
- świergotek polny
- dubelt
- świergotek łąkowy
- szczygieł
- błotniak łąkowy
- gawron
- pokląskwa
- mewa czarnogłowa

Najsilniej spadkowe trendy

- biegus zmienny (ssp. *schinzii*)
- kraska
- mewa siwa
- przepiórka
- czajka
- świergotek polny
- dubelt
- świergotek łąkowy
- szczygieł
- błotniak łąkowy
- gawron
- pokląskwa
- mewa czarnogłowa

Przyczyną spadku raczej nie jest niedożywienie, a wśród działań ochronnych nie wymienia się dokarmiania!

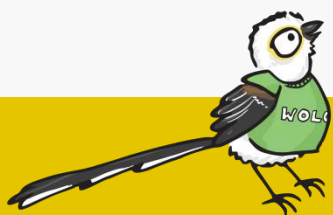
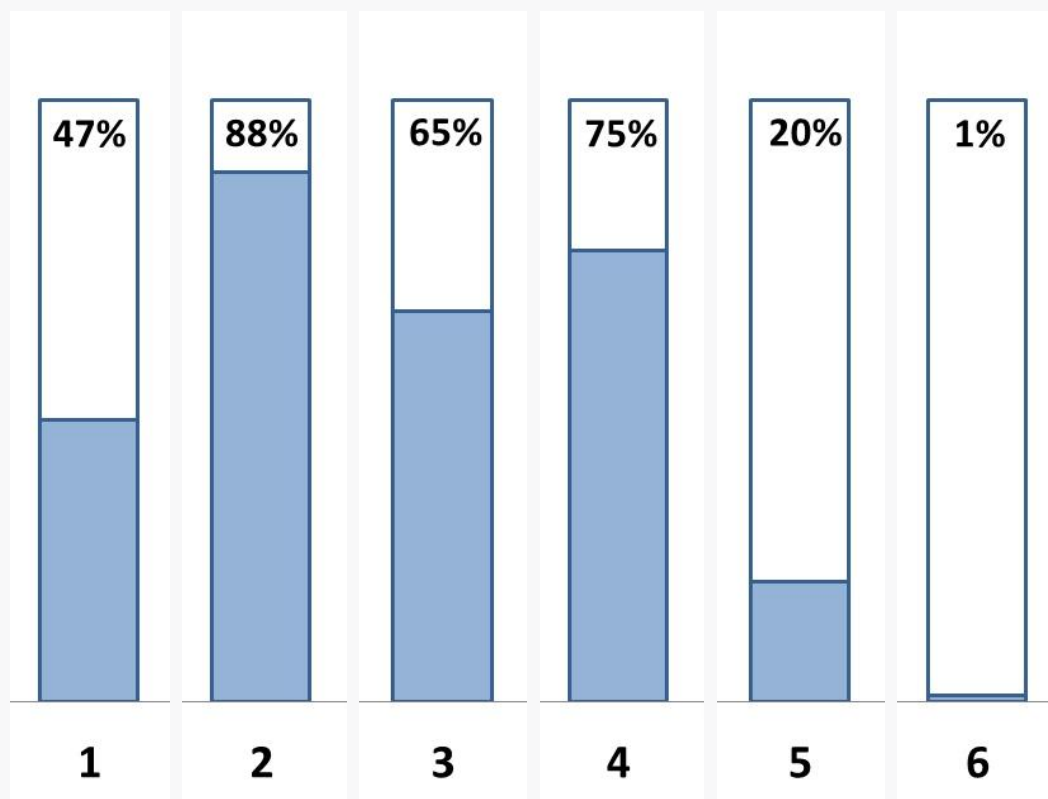

Badania ankietowe

■ Nowa Zelandia (2011)

- 1 – 47% osób dokarmiało ptaki
- 2 – 88% osób karmiło chlebem
- 3 – 65% osób nie kupowało żadnego pokarmu
- 4 – 75% osób wykladało pokarm wprost na ziemi
- 5 – 20% osób nigdy nie czyściło karmników
- 6 – 1% osób używało środków do dezynfekcji

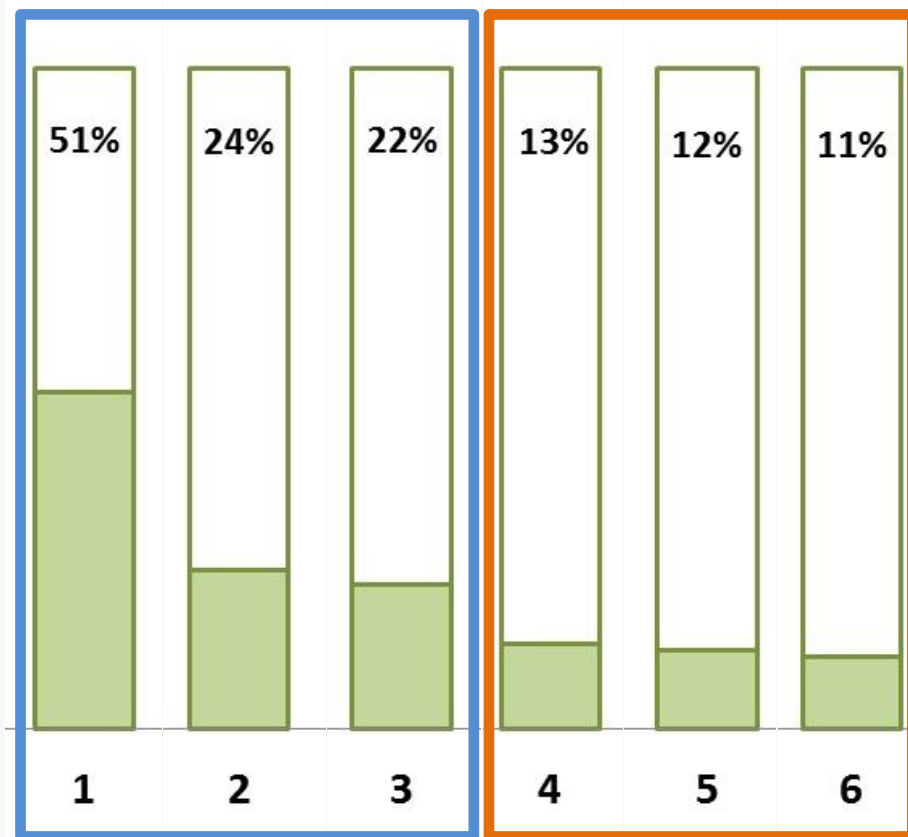

Badania ankietowe

■ dlaczego dokarmiasz?

- 1 – 51% odp. – sprawia mi to przyjemność
- 2 – 24% odp. – chcę się pozbyć żywności
- 3 – 22% odp. – chcę przywabić ptaki
- 4 – 13% odp. – chcę pomóc ptakom przetrwać trudny okres
- 5 – 12% odp. – chcę po prostu pomóc ptakom (bez sprecyzowania)
- 6 – ~11% odp. – usługi ekosystemowe, edukacja dzieci, naprawa szkód cywilizacji.

dla siebie

dla ptaków

Badania ankietowe

Kto korzysta z dokarmiania w Nowej Zelandii?

- najczęściej przy karmnikach gatunki obce dla fauny;
- nie tylko ptaki – także jeże, koty, myszy, szczury i psy;

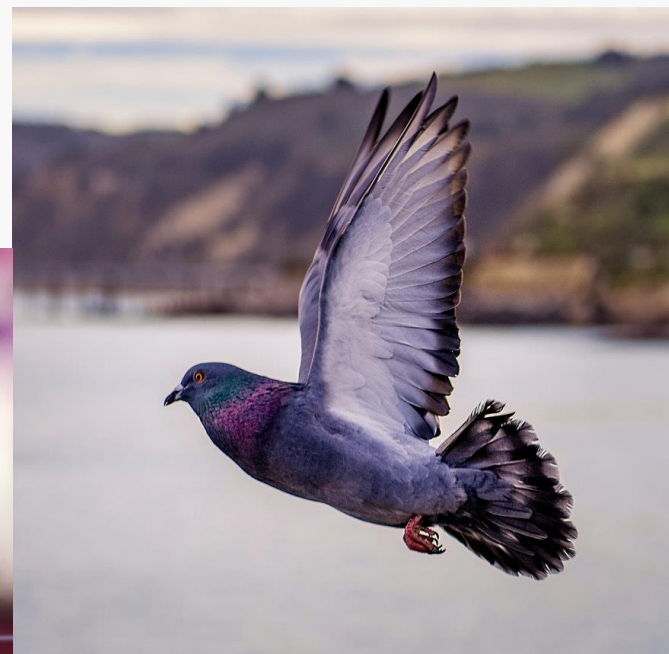
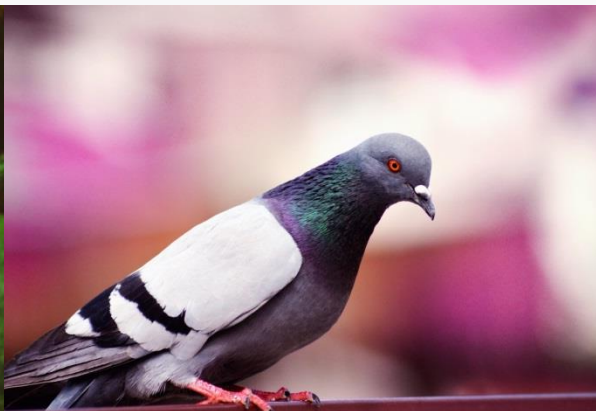
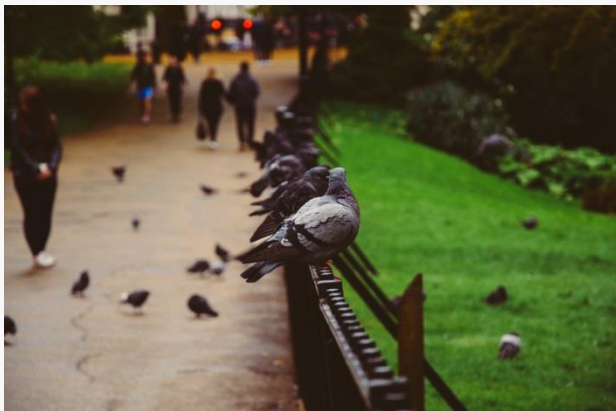
ale: dokarmiający częściej sadzili drzewa przyciągające ptaki

Gołębie miejskie

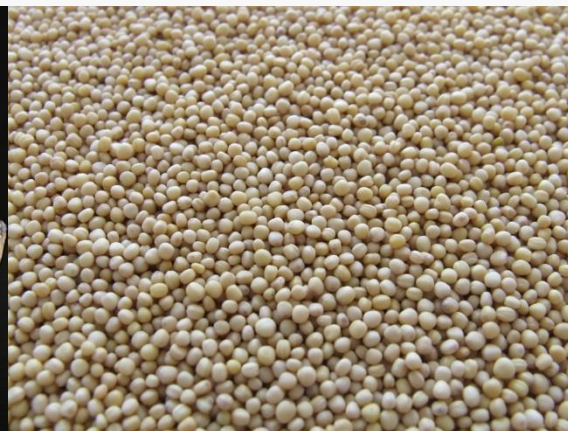
- dokarmiane resztkami (chleb) gdzie popadnie;
- może budzić opór społeczny (higiena, estetyka);
- konsekwencje prawne (zaśmiecanie);
- ekologicznie i ochronnie nieuzasadnione;
- zniechęcanie ludzi do ptaków;
- coraz częstsze zakazy dokarmiania, choć nie zawsze zgodne z prawem.

Nieco o ekonomii...

- dokarmianie to duża gałąź gospodarki;
- w N. Zelandii w 6 miastach (<2 mln mieszk.) rocznie >14 mln funtów; w tym (>5 mln bochenków chleba, 1 800 ton ziarna);
- w UK rocznie 240–290 mln £ (3,9 – 4,7 £ „na głowę”);
- w USA rocznie 500 tys. ton nasion dla ptaków
→ wykarmiłoby to 300 mln sikor.

Czy tych środków nie można by wykorzystać efektywniej?

Czy dokarmiać?

- jedni zachęcają (USA, UK) inni odradzają (Australia, N. Zelandia);
- do zastanowienia, przed podjęciem dokarmiania:
 - ✓ czy będę karmił ptaki, czy własne potrzeby?
 - ✓ czy będę dokarmiał we właściwy sposób?
 - ✓ czy nie będę próbował pozbywać się żywności?
 - ✓ którym gatunkom chcę pomóc?
 - ✓ czy one potrzebują pomocy?
 - ✓ czy to najefektywniejszy sposób pomocy?
 - ✓ czy ptakom to nie zaszkodzi?

Podsumowanie

Czy obowiązkiem miłośnika ptaków jest prowadzenie dokarmiania?

➤ **NIE**

Czy powinno się całkowicie zaprzestać dokarmiania?

➤ Z uwagi na społeczne korzyści – **NIE**

Ale należy propagować metody minimalizujące negatywne skutki dokarmiania.

Czy edukacja ma szansę powodzenia?

WOLONTARIAT WYSOKICH LOTÓW

Źródła i autorzy fotografii:

- domena publiczna, na podstawie licencji *Creative Commons 0* (CC-0) lub równoważnych.
- archiwum projektu Wolontariat Wysokich Lotów.

Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków
rafal.bobrek@otop.org.pl

www.otop.org.pl

www.facebook.com/OTOP.BirdlifePolska